

Täysistunto

Torstai 8.6.2017 klo 16.01—19.46

4. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2016

Kertomus K 2/2017 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 3/2017 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 3/2017 vp.

Tämän asian yhteydessä voidaan esitellä myös päiväjärjestyksen 5. asia ja keskustelu sallitaan myös tästä asiasta.

Keskustelu

17.01 **Matti Vanhanen kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan vuoden 16 toimintakertomuksen käsittelyn yhteydessä ulkoasiainvaliokunta korosti Etyjin merkitystä tärkeänä ja tarpeellisenä kehiksenä Euroopan vakauden ja turvallisuuden vahvistamiseksi. Myös Etyjin periaatteet yhdessä YK:n peruskirjan kanssa muodostavat edelleen Euroopan turvallisuuden peruspilarin ja normatiivisen pohjan. Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen agendaa hallitsi kertomusvuonna edelleen Ukrainan kriisi ja Venäjän toiminnan aiheuttama vakava isku Etyjin edustamalle yhteistyövaraisen turvallisuuden mallille.

Ulkoasiainvaliokunta korostaa Ukrainan kriisin hoidossa rakentavan vuoropuhelun tärkeyttä kaikkien osapuolen kesken ja piti myönteisinä Suomen valtuuskunnan pyrkimyksiä parlamentaarisen yhteistyön tiivistämiseen konfliktin ratkaisupyrkimyksissä, vaikka käytännössä tehtävä on osoittautunutkin varsin haasteelliseksi. Myös Ilkka Kanervan työssä yleiskokouksen puheenjohtajana painottui vahvasti Ukrainan kriisi. Pyrkimys Minskin sopimuksen toimeenpanon edistämiseen aktiivisen vuoropuhelun kautta Ukrainan ja Venäjän korkeimman johdon kanssa oli tärkeää. Dialogin ja vuoropuhelun ohella ulkoasiainvaliokunta korostaa Etyjin työssä järjestön kenttämissioiden tärkeyttä. Ukrainan osalta valiokunta totesi huolestuneensa mission henkilöstön turvallisuusriskien lisääntymisestä. On tärkeää, että asiaan kiinnitetään riittävästi huomiota asiantuntijoiden turvallisten ja toimivien työskentelyolosuhteiden varmistamiseksi.

Valiokunta piti myös hyvänä, että Suomen valtuuskunta panosti kertomusvuonna Etyjin rauhanvälityskapasiteetin kehittämiseen. Suomella on tällä saralla kansainvälisesti tunnistettua pääomaa ja annettavaa, ja on luontevaa hyödyntää sitä myös Etyjin piirissä. Myös tässä edustaja Ilkka Kanervan valitseminen yleiskokouksen rauhanvälityserityisedustajaksi tuki hyvin tätä työtä. Etyjin rauhanvälitystoimintaa kehittämällä voidaan muun muassa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 66/2017 vp

pyrkii löytämään keinoja pitkittyneiden konfliktien ratkaisemisen edistämiseen Vuoristo-Karabahissa, Transnistriassa, Etelä-Ossetiassa ja Aasiassa.

Arvoisa puhemies! Yhtenä Etymien tärkeistä perinteisistä tehtävistä valiokunta painottaa aiempien vuosien tapaan myös vaalitarkkailun merkitystä. Kertomusvuonna yleiskokous tarkkaili useita kansainvälisestikin merkittäviä parlamenttivaaleja, muun muassa Valko-Venäjällä ja Venäjällä, sekä presidentinvaaleja USA:ssa. Suomen Etyj-valtuuskunnan aktiivinen osallistuminen vaalitarkkailumissioihin ja vaalitarkkailun seurantatyön kehittämiseen on tärkeää jatkossakin.

Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunta nostaa esiin myös NB8:n eli Pohjolan maiden ja Baltian maiden yhteistyön sekä Etyjin kohdalla että myös Euroopan neuvoston työskentelyn kohdalla. Tämän yhteistyön vakiintumista Etyjin piirissä tervehditään ilolla. Yhdessä toimien NB8-maat voivat vahvistaa vaikutustaan järjestön laajaan toimintakenttään kuuluvissa kansainvälisissä kysymyksissä.

Arvoisa puhemies! Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus tekee osaltaan tunnetuksi neuvoston tärkeää työtä ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen turvaamiseksi ja kehittämiseksi. Käsitellessään Suomen valtuuskunnan toimintakertomusta viime vuodelta ulkoasiainvaliokunta korosti järjestön merkitystä ja perustehtävien tärkeyttä erityisesti nyt, kun oikeusvaltiokehitys, sananvapaus ja muut järjestön perusarvot ja periaatteet ovat haastettuina myös vakiintuneissa demokratioissa.

Erityisesti Turkin tilanne kehittyi huolestuttavaan suuntaan vuoden 16 aikana. Ulkoasiainvaliokunta yhtyy niihin Euroopan neuvostossa esitettyihin vakaviin huoliin, jotka liittyvät Turkin lisääntyneisiin rajoituksiin sanan- ja kokoontumisvapauksien osalta, oikeuslaitoksen riippumattomuuden vähentymiseen sekä kurdeihin kohdistuneisiin väkivaltaisuuksiin. Ulkoasiainvaliokunta erityisesti painottaa myös parlamentaarikkojen koskemattomuuden poistamista ja heihin kohdistuneita pidätyksiä erittäin ongelmallisina.

Oikeusvaltiokehityksen tukemiseksi Euroopan neuvoston jäsenmaissa valiokunta painottaa järjestön monitorointikomitean työn merkitystä. Kertomusvuonna oikeusvaltiokehitys muun muassa Puolassa johti siihen, että maa nostettiin monitorointikomitean työlistalle. UaV korostaa, että nyt on pyrittävä komitean ja Puolan kuten myös muiden seurannassa olevien jäsenmaiden tiiviillä yhteistyöllä siihen, että oikeusvaltiokehitys saadaan takaisin oikeille raiteille. Valiokunta pitää hyvänä, että Suomen valtuuskunnan jäsenet ovat olleet aktiivisia monitorointikomitean työssä.

Valiokunta pitää huolestuttavana kehityssuuntaa, jossa Euroopan neuvoston jäsenvaltioiden velvoitteiden täyttäminen on puutteellista yhä useampien jäsenvaltioiden taholta. Järjestön periaatteiden ja päätösten kyseenalaistaminen ja järjestön toiminnan hankaloittaminen vaativat pohtimaan järjestön toimintaedellytyksiä. Tärkeä osa monitorointia ja yli-päätään Euroopan neuvoston työtä on vaalien tarkkailu, ja on hyvä, että tämä työ jatkui myös kertomusvuonna aktiivisesti. Se on harmillista, että yleiskokous ei saanut kutsua tarkkailla Venäjän duuman vaaleja. Tämä on yksi osoitus Euroopan neuvoston ja Venäjän välisten suhteiden lukkiutuneesta tilanteesta, ja on vaikea nähdä suhteiden normalisoitumista niin kauan kuin Ukrainan kriisiin ei löydy poliittista ratkaisua.

Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunta haluaa kiinnittää huomion myös Euroopan neuvoston työhön naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi ja lopettamiseksi. On hyvä, että tämä tärkeä aihe oli yksi yleiskokouksen vuoden 16 kärkiteema. Erityisesti Istanbulin sopimuksen merkitys on asiassa suuri, ja on tärkeää, että sopimuksen täytäntöönpanoa jatketaan ja laajennetaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 66/2017 vp

17.08 **Aila Paloniemi kesk:** Arvoisa puhemies! Ukrainan kriisi ja Venäjän toiminnan aiheuttama isku Etyjin periaatteille leimasivat tunnetusti viime vuoden toimintaa. Koska merkittävää myönteistä edistystä ei ole tapahtunut, nämä samat aiheet ovat esillä myös tämän vuoden istunnossa, joka järjestetään muutaman viikon kuluttua Valko-Venäjän pääkaupungissa Minskissä. Päätöslauselmaluonnokset ja jäsenehdotukset lisäaiheeksi antavat jo osviittaa siitä, että keskustelu Ukrainan kriisistä ja Etyj-periaatteiden kunnioittamisesta jatkuu. Samoin Valko-Venäjän demokratian tila ja sen heikkoudet ovat keskustelussa esillä. Samalla kokous Minskissä antaa meille oivallisen tilaisuuden tutustua paikan päällä oloihin Valko-Venäjällä. On hyvä muistaa, että Valko-Venäjä on vain puolentoista tunnin lennon päässä Helsingistä — eli lähialueitamme.

Etyjin eräs erityispiirre on sen ennaltaehkäisevä toiminta ja kriisien rauhanomaisen ratkaisun löytäminen. Konfliktien ja kriisien määrä on lisääntynyt, ja niiden luonne on monimutkaistunut. Kovan turvallisuuden keinot pitkittyneiden kriisien hallinnassa ovat tuottaneet heikosti tuloksia, ja samalla ne ovat aiheuttaneet suurta inhimillistä kärsimystä ja jännitteitä. Tarvitaan siis uudenlaisia keinoja vastata tämän päivän kriiseihin. Tästä syystä Suomen valtuuskunta jo vuonna 2014 teki aloitteen rauhanvälitystoiminnan laajentamisesta parlamentaarisen ulottuvuudella. Tämän aloitteen ja päätöslauselman tuloksena yleiskokouksessa toimii nyt rauhanvälityksen erityisedustaja Ilkka Kanerva. Suomen valtuuskunta luonnollisesti antaa täyden tuen Kanervan toiminnalle. Yhteinen käsityksemme on, että toteutuessaan rauhanvälitys vie kohti vakaampaa ja rauhanomaisempaa kansainvälistä kanssakäymistä.

Rauhanvälitys on sekä ennaltaehkäisevä väline että myös keino löytää ratkaisuehdotuksia meneillään oleviin kriiseihin. Tämän lisäksi tasa-arvo ja naisten osallistaminen ovat teemoja, joita itsekkin olen pitänyt esillä omissa puheenvuoroissani eri tilanteissa. Toinen merkittävä asia, jossa todellakin toivon nähtävän edistystä, on naisten osallistuminen rauhanvälitykseen, kuten kyselytunnillakin keskustelimme. Tällä hetkellä naisia on vain viittisen prosenttia rauhanneuvottelijoista, ja naisia tarvitaan ilman muuta enemmän kansainvälisiin rauhanvälitystehtäviin ja itse rauhanneuvotteluihin. Naisilla on osaamista, ja naiset ovat ratkaisijan asemassa monta kertaa myös terrorismin ehkäisyssä, kuten ulkoministeri Soini totesi. Etyjin yleiskokouksen rauhanvälityksen erityisedustaja Ilkka Kanerva on yhdessä yleiskokouksen kanadalaisen tasa-arvon erityisedustajan Hedy Fryn kanssa valmistellut Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen lisäaihe-ehdotuksen osallistavasta naisista huomioivasta rauhanvälityksestä. Tämä on tärkeä askel osallistavan rauhanvälityksen edistämiseksi Etyjissä.

Yleisemmällä tasolla on tärkeää keskustella siitä, miten naisia voitaisiin rohkaista mukaan politiikkaan. Olen itse aikaisemmin ehdottanut ajatusta, että Etyjin parlamentaariseen yleiskokoukseen perustettaisiin naisverkosto, hieman samaan tyyliin kuin Suomen eduskunnan naisverkosto. Verkoston tavoitteena olisi edistää tasa-arvoa ja tuoda naisnäkökulmaa yleiskokouksen päätöksiin. Verkosto voisi järjestää seminaareja, vierailuja, tapauksia, tehdä ehdotuksia, valmistella kannanottoja ja pitää yhteyttä muiden parlamenttien välisen kansainvälisten järjestöjen naisedustajiin.

Ulkoasiainvaliokunta on todennut Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyön vakiintumisen ja tiivistymisen erittäin myönteisenä asiana. Valtuuskuntamme yhtyy tähän näkemykseen. Lisäyksenä voin todeta, että yhteydenpitoa ja mielipiteidenvaihtoa on tärkeää käydä käydä myös muiden like-minded-maiden kanssa eli sellaisten maiden kanssa, joiden kanssa Suomella on yhteisiä hankkeita muillakin kansainvälisillä foorumeilla. Tällaisen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 66/2017 vp

synergiaedun hakemista on mielestämme syytä harrastaa myös muiden eduskunnassa toimivien kansainvälisten valtuuskuntien kanssa.

Ulkoasiainvaliokunta on mietinnössään nostanut esille vaalitarkkailun. Etyjin Suomen valtuuskunta aikoo myös jatkossa panostaa kansainväliseen vaalitarkkailuun, ja tämä tapahtuu enenevässä määrin yhteistyössä muun muassa Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunnan kanssa.

Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen merkitys korostuu, kun katsomme maailmantiilannetta tällä hetkellä. Parlamentaarinen vuoropuhelu ja diplomatia lisäävät ymmärrystä eri näkökulmia kohtaan ja voivat parhaassa tapauksessa avata diplomaattisia solmuja ja edesauttaa myönteistä kehitystä. Mutta se kuitenkin edellyttää, että pidämme kiinni yhteisesti sovitusta arvopohjasta ja myös toimimme kaikki sen mukaisesti.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Myönnän nyt 2 minuutin vastauspuheenvuoron Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan puheenjohtajalle edustaja Guzeninalle.

17.13 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos tästä mahdollisuudesta pitää tämä lyhyt puheenvuoro jo tässä yhteydessä. Sitten seuraavassa asiakohdassa käyn tarkemmin läpi tätä meidän Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomusta.

Todellakin jo tässä yhteydessä suuri kiitos siitä, että ulkoasiainvaliokunta on halunnut uudistaa kansainvälisten valtuuskuntien kertomusten käsittelyä järjestämällä Euroopan neuvoston, Etyjin ja Pohjoismaiden neuvoston kertomusten kuuleminen samanaikaisesti tuolla valiokunnassa. Tämä edistää tiedonvaihtoa valtuuskuntien suunnasta ulkoasiainvaliokunnan suuntaan mutta myöskin valtuuskuntien kesken. Euroopan neuvoston valtuuskunta yhtyy tähän tavoitteeseen ja voi todeta, että tietoa Euroopan neuvoston yleiskokouksen täysistunnoista, jotka ovat neljä kertaa vuodessa, toimitetaan jo nykyisellään ulkoasiainvaliokunnalle sekä ennen että istuntojen jälkeen. Tällainen valiokunnan ja valtuuskuntien välinen dialogi on äärimmäisen tärkeää, jotta me pysymme täällä perillä myöskin ajankohtaisista asioista, joita käsitellään näiden toimintakertomusten yhteydessä.

Euroopan neuvostossa tällä hetkellä puhuttavat, aivan niin kuin Etyjin puolella, Turkin tilanne, eurooppalainen yleistilanne, pakolaiskriisi, tyttöjen ja naisten oikeudet, myöskin Venäjän tilanne. Venäjähän ei ole osallistunut yleiskokouksen istuntoihin tämän Ukrainan kriisin johdosta. Alun perin itse lähtivät pois, ja sen jälkeen myöskin annettiin sanktioita niin, että tällä hetkellä he eivät todellakaan tähän yleiskokouksen istuntoon osallistu, missä siis keskustelua käyvät maiden parlamentaarikot keskenään. Ja on todella tärkeää, että jollain tasolla kuitenkin meillä säilyy tämä dialogi maiden välillä myöskin niiden maiden kohdalla, joissa koemme, että esimerkiksi Euroopan neuvoston arvot ja peruspilarit eivät toteudu täysimääräisenä. Tämä pätee niin ikään Turkkiin ja vaikkapa Unkariin ja Puolaan. On todella tärkeää, että hekin joutuvat kuulemaan, mitä muu Eurooppa on mieltä siitä, mitä heidän maidensa sisällä tapahtuu.

17.16 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön arvoissa ja toiminnassa korostuvat turvallisuus, ihmisoikeudet, demokratia ja sananvapaus. Haluan itse korostaa myös ympäristökysymyksiä, jotka tulevat tässä kertomuksessa jossain määrin näkyviin. Ympäristökysymykset, Pariisin ilmastopöytäkirja ja USA:n roo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 66/2017 vp

li ovat nousseet keskusteluun entistä enemmän. Ympäristökysymykset ovat myös yhteydessä pakolaisuuteen ja sitä kautta muun muassa turvallisuuteen ja ihmisoikeuksiin.

Ukrainan kriisi pysyy agendalla edelleen, valitettavasti. Etyj tarjoaa vuoropuhelulle alustan, tekee siinä suhteessa merkittävää työtä.

Vaalitarkkailun merkitys on Etyjin työssä iso. Vapaat vaalit ovat demokratian peruskiivi. Vaaleihin liittyy uhkia, kasvavia uhkia, esimerkiksi disinformaation käyttö, entistä aggressiivisempi puhetapa, viestintävälineitten suoranainen väärinkäyttö, joka myös osittain tässä kertomuksessa näkyy.

Haluan itse kaikissa mahdollisissa tilaisuuksissa, kuten tässäkin, korostaa toimittajien aseman turvaamista. He tekevät tärkeää työtä. Heidän tehtävänsä on välittää oikeaa tietoa kriisipesäkkeistä, ja kaikki se, mikä vaarantaa toimittajan työn, on tuomittavaa.

Naisten roolin edustaja Paloniemi puheenjohtajana toi esille. Meillä on erinomaista työtä rauhankäytössä: edustaja Haavisto, presidentti Ahtisaari, muutaman nimen mainitakseni. Mukaan mahtuu tulevaisuudessa myös vahvoja rauhankäyttäjänaisia Suomesta.

17.18 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Etyjin merkitys korostuu aina erityisesti tällaisina haasteellisina ja vaikeina aikoina. Maallamme on ollut merkittävä rooli rauhan rakentamisessa ja Etyjissä laajemminkin, ja toivottavasti tuo rooli on tulevaisuudessaakin vähintäänkin yhtä vahva kuin nyt ja toivottavasti vahvempikin.

Ukrainan kriisistä on tässä muutamissa puheenvuoroissa todettu, että ulkoasiainvaliokunta piti tärkeänä vuoropuhelua kriisin ratkaisemisessa. Tietysti täytyy todeta, että kyllä sen kriisin ratkaisun avaimet ovat Venäjän käsissä, joka vuonna 2014 valtasi Krimin toiselta itsenäiseltä maalta, ja tämä on tietysti tämän lopullisen ratkaisun avain, että Venäjä kunnioittaa itsenäisen valtion asemaa. Tietysti huolestuttava uutinen Ukrainasta oli sekin, että myös Etyjin amerikkalaistarkkailija kuoli siellä tapahtumissa. Tämäntapaiset uutiset tietysti ovat huolestuttavia.

Arvoisa puhemies! Toinen huoli koskee Turkia. Turkin sisäinen tilanne on ongelmallinen, ja tietysti pitää pystyä tukemaan sitä, että kehitys olisi mieluummin toiseen suuntaan kuin siihen, mihin Erdogan on sitä nyt tällä hetkellä viemässä. Turkilla on kuitenkin myös merkittävä rooli Daeshin näkökulmasta ja pakolaiskriisinkin näkökulmasta, ja sen takia on tärkeää vahvistaa vuoropuhelua Turkin kanssa ja pyrkiä löytämään sellaista tietä, joka vahvistaisi Turkia mieluummin länsimaisena demokratiana kuin sillä tiellä, mihin maa tällä hetkellä valitettavasti on menossa.

17.20 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Suomen rooli Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestössä on merkittävä. Se on rakentava keskustelija, aktiivinen toimija ja luotettu kumppani, jolla on selkeästi vaikutusta. Jos Euroopan alueella seurattaisiin Suomen tapaa toimia, olisi maailma huomattavasti turvallisempi paikka. Maailma ei tällä hetkellä ole niin vakaa kuin me kaikki haluaisimme. Siksi tarvitsemme suomalaista vakautta ja osaamista rauhan rakentajana.

Suomella on etuoikeus, että se on voinut näihin tehtäviin valita ja osoittaa henkilöitä, joilla on pitkä parlamentaarinen kokemus ja kansainvälinen näkemys, niin kuin edustaja Kanervalla ja nyt sitten myös edustaja Paloniemellä.

Ulkoasiainvaliokunta oikein toteaaakin, että rauhankäytön merkitys Suomen ulkopoliittikan yhtenä painopistealueena on kasvanut, ja pitää hyvänä, että Suomen valtuuskunta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 66/2017 vp

on kertomusvuonna panostanut myös Etyjissä järjestön rauhanvälityskapasiteetin kehittämiseen.

Tulin viime yönä Israelista, missä on edelleen tämä Lähi-idän hyvin merkittävä tulehtunut tilanne, ja näkisin, että Suomella voisi olla merkittävämpi ja painavampi rooli Lähi-idän konflikteissa ja siinä keskustelussa, joka siellä on hyvin tulehtunut. Suomi on tunnustanut Israelin ystävä aina, meillä on valtava kansalaisjärjestöjen verkosto, jotka toimivat aktiivisesti niin täällä Suomessa kuin Israelissakin.

Arvoisa puhemies! Tässä heitänkin vähän palloa Etyjille ja siinä toimijoille miettimään, mikä voisi olla Suomen rakentava rooli Lähi-idässä.

17.22 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Etyjhän on meidän suomalaisten lapsi. Se on ollut kansainvälisessä yhteistyössä ja valtioiden välisessä suhteiden rakentamisessa todella merkittävässä roolissa 70-luvulta eteenpäin. Meillä on kaikki syyt olla tästä ylpeitä ja suomalaisina, niin poliitikkoina kuin kansalaisinakin, satsata tämän yhteistyön tulevaisuuteen.

Etyj edustaa pyrkimystä ratkaista riidat ja erimielisyydet rauhanomaisella tavalla, samalla kun se edustaa myös sitoutumista demokraattisiin arvoihin ja näihin arvoihin kuuluvan kansanvaltaan, vapaisiin ja rehellisiin vaaleihin. Etyjin toiminta myös vaalitarkkailussa on todella tärkeä asia, jotta ylläpidetään korkeata normistoa ja varmistetaan, että kaikki Etyjin maat käyttäytyvät perusoikeuksia kunnioittaen myös vaaleissa. Samalla kun tiedämme tämän järjestön hienon historian ja myös sen merkittävän työn, jota parlamentaarikot ovat tehneet Etyjin toiminnan hyväksi, joudumme toteamaan, että viime vuodet ovat olleet kyllä aika vaikeita. Etyj on ollut tilanteessa, jossa sen on ollut vaikea toimia konflikteissa ja vaikea tehdä sitä työtään, jota varten se osaltaan perustettiin vuonna 75 täällä Helsingissä — tämä liittyy myös Ukrainan kriisiin ja tämän kriisin ratkaisuun. Ja me olemme nähneet myös vaalitarkkailussa taka-askeleita. Tiedämme, että vuosi sitten pidetty Etyjin parlamentaarinen yleiskokous täällä Helsingissä jäi kovin vajaaksi eikä kyennyt täyttämään tätä todellisen vuoropuhelun välinettä.

Nyt meillä on Suomesta ehdokkaana Etyjin uudeksi pääsihteeriksi meidän kaikkien arvostama kokenut parlamentaarikko — myös Etyj-asioissa — edustaja Kanerva. Täytyy sanoa, että edustaja Kanerva hoiti erinomaisen hyvin Etyjin presidentin tehtäviä vaikeissa oloissa. Pidänkin tärkeänä, että me Suomessa yli puoluerajojen voimme tukea tätä Etyjin pääsihteerihanketta, ja toivon, että tästä olisi laaja yhteisymmärrys eri poliittisissa ryhmissä.

17.24 Susanna Huovinen sd: Arvoisa puhemies! Kun puhemies sallii keskustelun molemmista mietinnöistä tässä samassa yhteydessä, niin haluan puhua hieman molempien valtuuskuntien työstä ja erityisesti näiden kahden yhteistyöstä, enkä niinkään nyt mene näihin asioihin, jotka sinänsä ovat molempien valtuuskuntien työssä erittäin tärkeitä ja keskeisiä.

Haluan minäkin osoittaa kiitokseni kaikille niille tässä eduskunnassa toimiville edustajille, jotka toimivat myöskin näissä kansainvälisissä tehtävissä. Mielestäni tämä on asia, johon meidän pitäisi kiinnittää enenevästi huomiota. Olen hieman huolissani siitä, että monesti kansanedustajat kokevat nämä kansainväliset, välillä hieman reissuamistakin vaativat tehtävät ikään kuin lisätyönä, kun ne ovat pikemminkin sitä ihan oikeaa työtä, jota mei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 66/2017 vp

dän myös kuuluu täällä tehdä. Koen, että kaikki ne edustajat, jotka omaa aikaansa ja asian-
tuntemustaan näille asioille antavat, ansaitsevat kyllä kiitokset koko eduskunnan puolesta.

Arvoisa puhemies! Haluaisin todeta myös sen, että tälle kansainväliselle parlamenttien
väliselle yhteistyölle on tilausta kyllä nyt enemmän kuin koskaan. Olemme hyvin epävar-
massa, epävakaassa maailmanpoliittisessakin tilanteessa, ja myös meidän oman maan-
osamme alueella on lukuisia konflikteja tai erimielisyyksiä käynnissä, ja tähän me tarvit-
semme yhteistyötä. On nimittäin paljon helpompi aloittaa riitoja, osoittaa sormella, syyt-
tää toista, kun ei tunne, ei tiedä erilaisten asioiden, erilaisten kulttuurien ja poliitikkojen
taustoja. Kun lisäämme tätä ymmärrystä, yhteistyö on helpompaa ja todennäköisesti pys-
tymme ennakoimaan ja ennalta ehkäisemään kriisejä.

Puhemies! Ihan lopuksi haluan vain todeta, että mielestäni valtuuskuntien välistä yhteis-
työtä tulee edelleenkin tiivistää, ja hyvä että sitä tehdään, mutta myös muuta työtä edus-
kunnan sisällä. Toivon, että eduskunnan kansainvälisten asioiden foorumi, joka näitä asioi-
ta pohtii, ottaa yhteyden myös ministeriöihin päin, jotta myös ministeriöissä nähdään [Pu-
hemies koputtaa] tämä tärkeä työ, jota eduskunnan valtuuskunnissa tehdään.

17.27 Ilkka Kanerva kok: Herra puhemies! Edustaja Heinäluoma taisi omassa puheen-
vuorossaan viitata siihen, että Etyj on kohdannut aika vaikean vaiheen, kuten koko kan-
sainvälinen tilanne tietysti kertoo monin eri tavoin. Yhdyn arvioon.

Yhdyn myös siihen arvioon, että päätöksenteon ikään kuin työkalupakki tahtoo valitet-
tavasti osoittautua liian monta kertaa vähän huonosti varustetuksi, ja sen vuoksi pitää miet-
tiä todella aktiivisesti edelleen, eikä pidä antaa periksi, sitä kysymystä, millä tavoin kan-
sainvälisten järjestöjen tehokkuutta päätöksenteossa ja ennen muuta niiden vaikuttavuutta
voitaisiin parantaa. Tätä työtä on tehty Etyjissä viime vuosina aika paljon monissa eri yh-
teyksissä, niin parlamentaarisella tasolla kuin hallitusten väliselläkin tasolla, mutta valit-
taen on todettava, että tulokset eivät juuri tästä kansainvälisen tilanteen jännitteisyydestä
johtuen ole sellaisia, mitä voisi kohtuudella toivoa ja odottaa. Mallien puutteesta ei ole ky-
symys — kysymys on, niin kuin kaikki hyvin ymmärtävät, enemmänkin poliittisen tahdon
puuttumisesta, siitä, mikä heijastuu meidän turvallisuusasetelmiimme.

Olemme kuitenkin eräässä suhteessa suomalaisina erityisasemassa. Parhaiten tunnen
Etyjin, en niinkään Euroopan neuvostoa ja muita toimielimiä, ja meillä suomalaisilla on
erityispiirre, joka selvästikin saa huomiota ja arvostusta osakseen, ja se on ehkä minullekin
hiukan yllättäen noussut asiaksi, jota en halua olla tässä yhteydessä eduskunnan edessä ko-
rostamatta, ja se on laajan turvallisuuden käsite. Meidän on aika vaikea — jos vähääkään
syväanalysoidaan eri kriisejä, konflikteja, ongelmia — väittää, että vain yksi seikka koko-
naan selittäisi kansainvälisten ongelmien perusluonteen. Useimmin nämä konfliktit synty-
vät valitettavan laajaltakin pohjalta asioiden yhteennivoutumisen kautta. Ja näin muodoin
se laajan turvallisuuden filosofia, jota ehkä meidän täällä Suomessakin kannattaisi hieman
avata, on sellainen ikään kuin vientituote, joka syntyi — edustaja Heinäluoma taisi siihen
viitata — jo vuonna 75 silloisen Etykin syntymisen myötä. Se palveli silloin Suomen kan-
sallistakin etua, mutta se toi sellaiset periaatteet kansainvälisen politiikan näyttämölle, joi-
ta on pääsääntöisesti haluttu kunnioittaa, ja nyt ollaan vaiheessa, jossa niitä haastetaan. Ai-
van vastaavalla tavalla kuin tuolloinen kolmen korin, kymmenen periaatteen kooste siitä,
minkälaisia, sanoisiko, liikennesääntöjä kansainvälisessä politiikassa pitää noudattaa, niin
aivan vastaavalla tavalla tässä vuosien myötä laajan turvallisuuden käsite voi olla sellainen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 66/2017 vp

malli, joka otetaan ikään kuin uuden tason tarkastelukulmana kansainvälisten kriisien ratkaisemisessa.

Nostan tässä yhteydessä Suomen valtuuskunnan toiminnan tuolla parlamentaarisella puolella esille, ja voin nykyisenä valtuuskunnan jäsenenä sanoa, että edustaja Paloniemen johdolla tapahtuva työ Etyjin PA:ssa ansaitsee kaiken tuen ja kunnioituksen, sillä hän ottaa kantaa hyvin rohkeasti ja aloitteellisesti keskusteluihin ja eri tematiikan selvittelyihin johtamallaan valtuuskunnalla, samoin kuin vaalitarkkailun toteuttamiseen eri puolilla Etyjin toimialuetta.

On tärkeää, että Suomi pitää paikkansa ja on aktiivinen ja aloitteellinen näissä asioissa, sillä tosiasiaa Etyjkin on, kuten Euroopan neuvostokin, dialogin ja diplomatian foorumi. Me emme ole sotilaallinen toimija, vaan etsimme rauhanomaisia, vuorovaikutukseen yhteistä ymmärrystä etsiviä malleja kansainvälisten ongelmien hoitamiseksi, ja tässä mielessä Etyj, niin kuin Euroopan neuvosto, on tärkeä myöskin vaikeissa sotilaallisissa asioissa, jonka kaltainen on esimerkiksi Ukrainassa tällä haavaa edessämme.

Täällä viitattiin Lähi-itään. Lähi-idän kriisien luonne, jos mahdollista, on vielä vaikeampi ja syvempi kuin mitä me näemme pitkittyneiden konfliktien prosesseissa ympäri Eurooppaa tänä päivänä. Mutta tämä on sellainen alue maantieteellisesti, joka ei suoranaisesti ole Etyjin jäsenvaltioiden aluetta, siitä huolimatta että Lähi-idän maita on tarkkailijoina Etyjissä. Etyj on pohjoisen pallonpuoliskon ylivoimaisesti laajin turvallisuusjärjestö, mutta Lähi-itä ei suoraan ole ikään kuin Etyjin kohteena, ja sen vuoksi tietysti tässä täytyy olla hiukan varovainen ennen kuin ottaa kantaa niin, että "kyllä, kyllä me tulemme tämän asian osalta toimimaan tarkasti".

Eräs yksittäinen seikka, johon haluan tässä... — En tiedä, herra puhemies, kuinka paljon tässä on ylipäättään aikaa käytettävissä.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: 10 minuuttia.

Haluan erään seikan tässä tuoda esille sen vuoksi, että vaalitarkkailusta on monissa yhteyksissä puhuttu. Vaalit vaikkapa Yhdysvalloissa ja vaalit vaikkapa Venäjällä eivät ole yksi yhteen verrattavissa. Ei ole olemassa sellaista aivan absoluuttista mittatikkua, joka kertoisi, miten vaalit ovat toisiinsa punnittavissa. On hyvin tärkeää, että kun vaaleja arvioidaan, niitä kyetään kehittämään Etyjin luoman standardin pohjalta ja viemään kehitystä eteenpäin, koska jos Etyj ei kykene vaaleissa tarkkailemaan ja tekemään omia arvioitaan, on luonnollisesti selvä, että houkutus huonoon käyttäytymiseen vaalien yhteydessä selkeästi lisääntyy. Kansainvälisen yhteisön läsnäolo vaaleissa on erittäin tärkeää. Mutta se, minkä huomaamme — ja toivon, että se otettaisiin Suomessakin lukuun — mikä yhdistää tällä hetkellä keskeisiä havaintoja — kahdet viimeiset vaalit, joita olen ollut vetämässä Venäjällä, ja Yhdysvaltain presidentinvaaleja Etyjin puitteissa seuraamassa — yhtä lailla Yhdysvalloissa kuin Venäjällä: varoituksen sana siitä, mihin nettien kautta tapahtuva äänestysprosessi on pahimmillaan johtamassa. Toivon, että Suomessa — vaikka olemme teknologian edistyneimpiä maita maailmassa — vakavasti otetaan huomioon ne riskit, joita sähköinen äänestysjärjestelmä, missä tahansa päin maapalloa ollaankaan, käytännössä demokratian toteutumiselle merkitsee. Se on jo tänä päivänä konkreettisesti nähtävissä, Etyj kiinnittää siihen valtavasti huomiota. Ja toivon, että tässä suhteessa vanhan koulun oppilaat saavat sanansa kuuluviin niin, että vaalijärjestelmä, jonka demokraattinen pohja tietysti on vaalisalaisuudessa ja vaalien oikeellisuudessa, voisi sillä tavalla toteutua, ettei ah-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 66/2017 vp

maista sellaista palaa, joka tarjoaa vaalien tuhoamiselle ja niitten periaatteitten vakaville loukkaamisille mahdollisuuden, ettei siihen ikään kuin suuressa innossamme mentäisi, vaan turvauduttaisiin sellaiseen järjestelmään, joka on todettu toimivaksi, kestäväksi ja johon kaikki osapuolet voivat luottaa.

17.36 Pekka Haavisto vihr: Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Kanervan hyvän linjapuheen jälkeen on mahdollista ja ilo tietysti yhtyä hänen sanomaansa. Jos tämä sali yksin päättäisi Etyjin tulevasta pääsihteeristä, niin luulen, että tulos olisi hyvin yksimielinen edustaja Kanervan eduksi. On ilo häntä kannattaa ja kannustaa tähän tärkeään vaaliin.

Olisin muutamaan asiaan kiinnittänyt huomiota tässä kertomuksessa ja sen käsittelyssä — ja ehkä ylipäätään parlamentarismien merkitykseen nyt Euroopassa. Täällä on mainittu ongelmallisia alueita, Turkin tilanne, Venäjän tilanne ja näin edespäin. Minusta on hirveän tärkeää, että sekä Euroopan neuvoston että Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen puitteissa me puhumme parlamentarismien puolesta, monipuoluejärjestelmän puolesta, joka yllättäen näyttää meidänkin alueellamme olevan siellä täällä uhattuna. Suomella on tässä paljon tarjottavaa, hyvä suomalainen malli, myöskin tasa-arvon osalta, kuten tässä on aikaisemmin todettu.

Kysymyksessä, millä tavalla parlamentaarikkojen toimintaa sitten pitäisi rajoittaa näissä organisaatioissa tai joskus estää heidän osallistumistaan, olen hyvin konservatiivi. Jos katsoo Suomen perustuslakia jo sieltä Ruotsin vallan ajalta, niin meillä on ollut periaate, että kansanedustajaa ei voi estää osallistumasta valtiopäiville. Luen tähän valtiopäiville osallistumiseen myös tämän yleiskokousten toiminnan, ja siinä mielessä tärkeätä on, että se tarjoaa keskustelufoorumin näille eri toimijoille, aidon keskustelun foorumin myöskin niille toimijoille, joita aika ajoin kritisoidaan. Viittaan tässä edustaja Guzeninan puheenvuoroon.

Olisin sitten, arvoisa puhemies, vielä nostanut esiin yhden alueen, jota tässä ei ole mainittu, ja se on Balkan. Etyjin parlamentaarinen yleiskokous kokoontui Makedoniassa. Meillä oli siellä hyvä kokous, mutta siellä käsittelyssä nousi kyllä hyvin esiin maan sisäiset ongelmat ja koko Balkanin eräänlainen potentiaalinen konfliktipesäke edelleen. Ottaisin esiin myöskin Kosovon tilanteen ja Kosovon vahvistamisen osaksi kansainvälistä yhteisöä tässä yhteydessä. Se on haaste sekä Etyjille että Euroopan neuvostolle, että voimme tämän hyväksyä.

Tiedän, puhemies, että aika on täältä puhuttuna rajallinen, mutta jos sallitte vielä viimeisen asian, jonka ottaisin tässä yhteydessä esiin. Meillä on ehkä joillakin Etyjistä usein sellainen hyvin vanhanaikainenkin kuva, että se stabiloj jollain tavalla Euroopan kahtiajaon tai kylmän sodan, mutta tosiasialla Etykin kolmas kori silloin vuonna 75 pani liikkeelle Keski- ja Itä-Euroopassa Helsinki-ryhmät, ihmisoikeuskeskustelun ja itse asiassa suuren muutoksen, jonka tulokset sitten näemme tämmöisenä laajemman Euroopan projektina.

17.39 Maria Guzenina sd: Arvoisa puhemies! Kyllä se näin on, että Suomi on ollut eurooppalaisena vaikuttajana kokoaan suurempi niin Etyjissä kuin Euroopan neuvostossa. Euroopan neuvoston monitorointikomiteahan kokoontui pari viikkoa sitten täällä Helsingissä Pikkuparlamentin auditoriossa, ja siinä yhteydessä pidettiin seminaari, jossa presidentti Halonen piti keynote-puheenvuoron. Hän nosti esille sen ison huolen, joka kaikkialla Euroopassa jaetaan ainakin niiden keskuudessa, jotka vielä uskovat oikeusvaltioperiaatteen, demokratiaan ja ihmisoikeuksiin. Se hänen huolensa ja kaikkien muiden huoli sii-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 66/2017 vp

nä salissa liittyi siihen, että oikeusvaltioperiaate, demokratia ja ihmisoikeudet käsitetään niin kovin eri tavalla tällä hetkellä esimerkiksi Euroopan neuvoston 47:ssä jäsenmaassa, mistä kertoo paljon se, että nyt kuukausi sitten pidetyssä yleiskokouksen istunnossa Strasbourgissa Euroopan neuvosto päätti äänin 113—45 palauttaa Turkin monitoroinnin kohteeksi. Tämä monitorointijärjestelmään on itse asiassa presidentti Halosen alulle laittama, sen takia sitä kutsutaankin Halonen Orderiksi, ja tähän viittasin siinäkin, että olemme päässeet vaikuttamaan hyvinkin paljon tähän eurooppalaiseen kehitykseen toimimalla näissä kansainvälisissä yhteistyöelimissä.

Vielä haluan todeta, että edustaja Haavisto nosti erittäin tärkeän kysymyksen. Se on tämä Balkanin tilanne. Vaikka se ei ole tällä hetkellä niin kovasti uutisotsikoissa, siellä tilanne ei ole lainkaan selkeä. Olen itse Serbian maaraportööri ja matkustan sinne heinäkuussa kahdeksi viikoksi. Tässä Kosovon tilanteessa, serbien ja kosovolaisten välisessä konfliktissa, on iso riski, että tilanne siitä kohtuullisen stabiilista, mikä se tällä hetkellä on, tulee heikkenemään. Kun Euroopan rajojen sisällä tapahtuu tällaista kehitystä sen lisäksi, että meillä on Puola, Unkari ja tuolla rajan vieressä vielä Turkki ja Venäjä sitten tässä meidän rajanaapurina ja pakolaiskriisi, joka painaa päälle, [Puhemies koputtaa] ja erilaiset käsitukset oikeusvaltioperiaatteesta, demokratiasta ja ihmisoikeuksista, niin kyllä me olemme aika isojen haasteiden edessä.

17.42 Seppo Kääriäinen kesk: Herra puhemies! Etyj, tuo rauhan ja ihmisoikeuksien ja demokratian järjestö, on tietysti meille suomalaisille likeinen, Etykin 1975 perusteella ja monien siitä johtuvien muistojen ja näyttöjen perusteella erittäin likeinen. Sen vahvuus varmastikin on ollut sen laajapohjaisuudessa, ja se lienee niitä harvoja yhteisöjä, jotka ovat saaneet ja voivat saada jotakin aikaan tämän viheliäisen Ukrainan ongelmankin hallitsemisessa ja kenties joskus myös ratkaisemisessa. Niitä yhteisöjä ei kovin monia tässä maailmassa ole.

Se on ollut hienoa, että suomalainen osaaminen on saanut käyttöä tässä rauhanvälitysprosessissa, joka tulee jatkumaan. Se ei ole mikään helppo prosessi. Se on juuri niin kuin edustaja Kanerva tuossa hyvässä analyysissään kertoi: elämme vaikeita aikoja myös sen takia, että ongelmat ovat tavattoman monimutkaisia ja ne kertyvät historian saatossa, kietoutuvat toisiinsa ja pahenevat. Itse asiassa niitten aukaiseminen vaatii kyllä kärsivällisyyttä ja todella rauhanvälitysosaamista, Etyjin kaltaistakin osaamista.

Täällä on annettu tunnustusta Suomen Etyj-valtuuskunnan toiminnalle, nykyvaltuuskunnalle ja myös valtuuskunnalle varhemmilta ajoilta. Tähän on hyvin helppo yhtyä, ja meidän täytyy yhtyä, ja muutenkin olen sitä mieltä, että meidän eduskunnassa täytyisi näissä asioissa olla vähän tomerampia ja vähän aktiivisempia ja aktivoitua.

Haluan liittyä siihen kööriin, joka haluaa, että Etyj-konkari Ilkka Kanerva voitaisiin saada Etyjin pääsihteerin tehtäviin. Se olisi Etyjille erittäin arvokas valinta.

17.44 Aila Paloniemi kesk: Arvoisa puhemies! Vaalitarkkailu on oleellinen osa Etyjin yleiskokouksen toimintaa, kuten täällä on moneen kertaan todettu. Tarkkailuraporteista käy ilmi niin myönteinen demokratiakehitys kuin demokratiakäsitteeseen liittyvät laajematkin ongelmat. Vaalitoimituksen merkitys demokratian mittarina on mielestäni sisäistetty hyvin Etyjin jäsenmaissa. Vaalilainsäädäntöä on tarkistettu ja äänestäjillä on valinnanvaraa. Mutta kysymys kuuluu: Onko hyvä vaalilainsäädäntö aina tae siitä, että oikeusval-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 66/2017 vp

tioperiaate toteutuu? Onko monipuoluejärjestelmä tae vaihtoehtoista? Miten vallassa olevat tahot ja puolueet toimivat? Entä miten taloudelliset seikat vaikuttavat?

Tällä puheenvuorolla haluan sanoa, että on erittäin paljon avoimia kysymyksiä, joihin pitäisi paneutua. Ja aivan oman haasteensa muodostavat tietenkin kansanäänestykset, kuten viimeksi Turkin kohdalla.

17.45 Pauli Kiuru kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Kanerva otti kokeneen valtiomiehen jyrkällä puheella kantaa sähköiseen äänestykseen, ja tämä on asia, joka on myös tässä salissa aikaisemmin ollut jonkin verran esillä. Se on ollut esillä kansainvälisillä foorumeilla eri vaaleissa kasvavassa määrin. Digitaalisuus on mahdollisuus, se on mahdollisuus Suomelle, mutta kaikki, mikä on mahdollista, ei ole kuitenkaan aina tarpeellista. Äänestysaktiivisuus ja äänestysaktiivisuuden pieneneminen ei uskoakseni ole etupäässä tekninen kysymys, tekninen ongelma, joka voidaan ratkaista digitaalisin keinoin. Kysymys on jostain syvemmälle menevästä. Sinänsä digitaalista äänestämistä vastaan minulla ei ole mitään, mutta siihen liittyy nähdäkseni niin paljon merkittäviä riskejä, jotka eivät ole tasapainossa mahdolliseen saavutettuun etuun nähden. Pelkkä epäily siitä, että ulkopuolinen on päässyt manipuloimaan vaalitulosta, on niin iso asia, joka aiheuttaa epävarmuutta, että sitä riskiä ei kerta kaikkiaan kannata eikä pidä ottaa. Lisäksi päälle tulevat kysymykset siitä, miten tarkistetaan henkilön identiteetti, onko siellä taustalla muita henkilöitä painostamassa tai vaikuttamassa tavalla, joka ei vastaa sitä näkemystä, mikä vaaleihin meidän näkemyksen mukaan pitäisi kuulua. Esimerkiksi otan nyt vaalisalaisuuden.

17.47 Matti Vanhanen kesk: Arvoisa puhemies! Minusta edustaja Kanervan ja Kiurun esiin nostama sähköinen äänestys, miten siihen suhtaudutaan, sopii myös keskustelunaiheena näitten molempien järjestöjen yleiskokouksiin. Kyllähän on nähtävissä jossain määrin, että on tämmöistä pientä kilpailua valtioiden välillä siitä, kuka on ikään kuin edistynein ja nykyaikaisin tämän digitaalisuuden esillä pitämisessä, ja sähköinen äänestäminen on välillä symboli tälle.

Puheenvuoron pyysin siihen asiaan, että oikeastaan näitten molempien järjestöjen merkitys syntyy vain siitä, että ne järjestöt ovat tunnustettuja, niille syntyy semmoinen auktoriteetti, että niiden edustamat yhteisesti sovitut ihmisoikeudet Euroopan neuvoston puolella ja erityisesti nämä turvallisuuden peruseriaatteet Etyjin puolella vakiintuvat, ovat niin syvällä, että niitä vastaan toimimisesta tulee yleinen moralisointi vastaan. Suuren yleisön kannalta ehkä molempien järjestöjen kohdalla on vähän se ongelma, että niitä tunnetaan aika heikosti. Niiden välistä suhdetta tai niiden välisiä erojakaan ei oikein kunnolla tunnetta. Yleiskokouksethan eivät ole kauhean operatiivisia, vaan kyllä ne operatiiviset toimet ovat sitten pääasiassa hallitusten välistä toimintaa, eri viranomaisten välistä toimintaa. Mutta ehkä meidän Suomessakin pitäisi pieneltä osaltamme pyrkiä etenkin selkiyttämään näiden tehtäviä, mikä näitten parlamentaaristen yleiskokousten rooli näiden järjestöjen toiminnassa on. Ja tavoitteenhan täytyy niissä järjestöissä olla se, että parlamentaarikkojen pitkäjänteinen, johdonmukainen yhteistyö muodostuu niin vahvaksi, että jos jossain maassa sisäisesti tulee ikään kuin ristivetoa ja painetta sitä kohtaan, että näitten elinten periaatteita vastaan rikotaan, niin syntyy automaattisesti vastavoima ja vastareaktio myös tähän Euroopan neuvoston ja Etyjin toimintaan osallistuvien taholta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 66/2017 vp

17.49 Maria Guzenina sd: Arvoisa puhemies! Suomihan tunnetaan maailmalla hyvin maltillisena ja kokonaisvaltaisesti ajattelevana toimijana, ja tämä on ehdottomasti meidän etumme. Haluan tässä yhteydessä mainita, että Suomi tulee toimimaan Euroopan neuvoston puheenjohtajana marraskuusta 2018 toukokuuhun 2019. Siinä on ehkä sitten mahdollisuus tehdä tunnetuksi paitsi Euroopan neuvoston toimintaa myöskin Etyjin toimintaa, koska näiden järjestöjen yhteistyö on äärimmäisen tärkeää.

Jo sitä ennen, kun nyt yleiskokouksen kesäkuun istunnossa on jälleen paljon tärkeitä asioita agendalla, haluan nostaa sen, että siellä on yksi päivä kokonaan nimetty pakolaiskriisille ja maahanmuuton haasteille. Silloin käsittelyssä on myöskin meidän edustaja Huovisen kotouttamista käsittelevä raportti. Hän on tehnyt aivan valtavan työn, matkustanut ympäri Eurooppaa, ottanut selvää asioista. Hänen raporttinsa on todellakin siellä käsittelyssä ja nyt jo etupainotteisesti on saanut paljon kiitosta.

Vielä lopuksi, puhemies, tämä Etyjin pääsihteerin tehtävä: niin kyllä se näin on, uskon, että puhun koko Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan puolesta, että edustaja Kanerva olisi siihen ehdottomasti kaikista maailman ihmisistä paras henkilö. [Naurua — Timo Heinonen: Pitäisi valita nyt täällä!]

17.50 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Pyysin vielä toisen puheenvuoron sen jälkeen, kun edustaja Kanerva selvitti näitä omia vaalitarkkailuun liittyviä kokemuksiaan. Kanervan havainto näistä sähköisen äänestämisen mahdollisista ongelmista on kyllä otettava hyvin vakavasti. Meillä oli viime viikolla täällä vieraana Yhdysvalloista useampikin senaattori. Edustaja Vanhasen kanssa saatoimme olla mukana heidän kanssaan keskustelussa. Täytyy sanoa, että oli kyllä aika lailla, etten sanoisi, järkyttävää huomata, että maailman vahvin valtio, Yhdysvallat, joutuu pohtimaan sellaista asiaa kuin ovatko heidän vaalijärjestelmänsä ulkoisille vaikutteille alttiita. Kun kaikki on kuitenkin demokratiassa kiinni luotettavuudesta, siitä uskosta, että ihminen äänestäessään vaikuttaa samalla painoarvolla kuin joku toinen, että sitä järjestelmää ei sisältä eikä ulkoa mitenkään sorkita, tämä amerikkalaisten huoli ja heidän kertomansa esimerkit siitä, mitä on tapahtunut, laittavat kyllä miettimään. On tavattoman tärkeätä, että meidän vaalimme pidetään järjestäytyneellä tavalla ja säilytetään luottamus kansanvallan toimivuuteen.

Tällä pohdiskelulla on sitten kyllä muitakin seurausvaikutuksia, jos sanotaan, että ensimmäinen on se, että on syytä miettiä, onko järkeä lähteä kaikkiin innostuksiin. Niin kuin täällä edustaja Kiuru oikein sanoi, niin kaikki se, mikä on mahdollista, ei välttämättä ole tarpeellista tai, lisäisin, järkevää. Se on yksi asia, mutta sitten on tässä toinenkin asia, että kyllä meidän täytyy vähän katsoa sitä myös, kuinka innokkaasti me näitä valtiollisen elämän kivijalkoja, niiden paikkoja heittelemme. Tämä liittyy esimerkiksi kysymykseen siitä, onko järkevää ryhtyä siirtämään eduskuntavaalien paikkaa ja yhdistämään niitä väliaikaisesti joihinkin muihin vaaleihin, kuten nyt on ajateltu Eurooppa-vaaleihin. [Puhemies koputtaa]

Jatkan vielä hyvin lyhyesti. Sitten toinen asia, joka liittyy tähän kysymykseen näistä maakuntavaaleista: Kyllä tätäkin näkökohtaa, suositusta Euroopan neuvostolta, että vuosi ennen pitäisi olla uuden lainsäädännön valmis, meidän pitää ehkä ihan aikuisen oikeasti miettiä. Kun näistä standardeista luovutaan, niin meidän puhevaltamme sanoa muille normeja tulee heikkenemään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 66/2017 vp

17.53 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Tuohon vaalitarkkailun osuuteen, jonka edustaja Kanerva esille nosti ja lähinnä tämän sähköisen äänestämisen, halusin sen takia itsekin osallistua, kun muistan tässä salissa itse aikanani kannattaneeni sähköistä äänestämistä. Oma lähestymiskulmani oli silloin nimenomaan huoli siitä, että meillä äänestysaktiivisuus on laskenut, ja oman näkemykseni mukaan äänestäminen pitäisi tehdä entistä helpommaksi. Itse uskon siihen, että on toki erotettava kaksi eri asiaa, sähköinen äänestäminen, jota Suomessa on jo kokeiltukin, missä siis äänestäjän pitää mennä fyysisesti paikalle ja vain nopeutetaan laskemista, ääntenlaskentaa, ja sitten toisena se malli, missä nettissä äänestäminen on mahdollista, jota Viro esimerkiksi on käyttänyt. Nimenomaan tähän nettiäänestämiseen liittyy näitä vaikuttamismahdollisuuksia mutta myös sähköiseen äänestämiseen laajemminkin.

Jos ajattelee sitä huolta, että meillä ääntenlasku kestäisi kauan, jos katsotaan nyt, millä tavalla esimerkiksi viime kunnallisvaaleissa vaalitulos Suomessa saatiin valmiiksi, niin ei se ole meidän isoin ongelmamme. Ne vaalitulokset saadaan käytännössä kaikki jo sen illan aikana vahvistettua sataprosenttiseen ääntenlaskuun. Isoin haaste meillä on se, millä tavalla saisi nuoria äänestämään. Sen takia äänestämistä pitää meillä helpottaa, mutta nyt haluan sanoa sen, että olen itse näiden viime vuosien tapahtumien jälkeen tullut siihen johtopäätökseen, että meidän ei ole missään tapauksessa syytä mennä ainakaan tähän nettiäänestämiseen vaan näitä keinoja täytyy etsiä muuta kautta.

17.55 Ilkka Kanerva kok: Arvoisa herra puhemies! Otan esiin kolme ainakin minun asiantuntemukseeni vedoten sellaista asiantuntijaa, joita kuuntelen näissä sähköiseen äänestämiseen liittyvissä yhteyksissä. Ensimmäinen on F-Securen tutkimusjohtaja Hyppönen, toinen on kyberasiantuntemuksellaan paljon julkisuudessa oleva Jarno Limnéll, ja kolmas, jonka mielipiteitä olen tottunut kuulemaan ja sitä kautta luottamus on kasvanut, on kansanedustaja Kasvi. He ovat kaikki hyvin kaukana toinen toisistaan sinänsä, mutta heillä on yksi yhteinen piirre, ja se on se, että heillä on poikkeuksellisen voimakas varoitus tästä sähköiseen äänestämiseen siirtymisen järjestelmästä, kaikilla heillä. Ja he ovat kuitenkin Suomessa henkilöitä, joita on vaikea ohittaa asiantuntijuudessa, kun puhutaan tämänkaltaisista asioista.

Vaalitarkkailuhan on hyvin laaja käsite. Siinä pitäisi katsoa äänestäjärekisterit, vaalilainsäädäntö kaiken kaikkiaan, vaalirahoitus, ymmärrettävästi median rooli kaikessa tässä. Eli siinä on paljon asioita, jotka muodostavat sen kokonaisuuden, ei itse vaalitapahtuma, ja sen vuoksi tietysti tämä prosessi aina vaalien tarkkailussa on hyvin tärkeä, kuinka sen kanssa eletään ja kuinka sen kanssa toimitaan.

Yhdyn siihen — oliko se edustaja Vanhanen, joka puhui siitä — mikä ero on parlamentarisella toiminnalla ja hallitusten välisellä toiminnalla. Havainto on täysin oikea ja perusteltu, se on luonnollisesti näin. Mutta sitä parlamentaarisen työn vaikuttavuutta lisää se, mikäli sen työskentelyn agenda on koko lailla sama kuin niiden asioiden käsittely, mitä hallitusten välisellä foorumilla kulloinkin läpikäydään. Parlamentaarinen puoli ei voi olla pelkkä draiveri, kuljettajan paikalla toimiva osuus, mutta se voi huomattavasti antaa raameja sille työlle, [Puhemies koputtaa] jota hallitusten välisessä toiminnassa käsitellään.

17.57 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen toimin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 66/2017 vp

nasta vuonna 2016 on todellakin arvokas asiakirja, ja vaikka joku ehkä sitä lukiessaan miettii, että onko se tärkeä paperi, niin minun mielestäni se on äärimmäisen tärkeä paperi.

Muistan, kun vuonna 1975 tuossa Mannerheimintien toisella puolella pidettiin Etykin huippukokousta, jossa maailman johtajat olivat koolla. Kukapa silloin olisi arvannut sen kokouksen seurauksia ja mihin se johtikaan. Mikä tekijä siinä oli tärkeä? Tärkeäähän oli tietenkin, että kansakunnat saatetaan yhteen rauhanomaisessa merkityksessä ja tehdään sopimuksia, jotta edistetään rauhaa ja sitä kansojen välistä vuorovaikutusta, jota nyt tällä hetkellä tämä parlamentaarinen valtuuskunta Suomen puolesta tekee.

Olen todella iloinen siitä, että suomalaiset tässä valtuuskunnassa ovat hyvin näkyvissä rooleissa, kuten edustaja Ilkka Kanerva omalta osaltaan vahvasti on tehnyt. Toivotaan, että näissä merkeissä suomalaiset saavat yhä merkittävämpiä asemia, koska ne kokoukset, missä eri maiden parlamentaarikot kohtaavat, keskustelevat keskenään ja vaihtavat mielipiteitä, varmasti edistävät demokratiaa ja varmasti edistävät sitä avoimuutta, mikä kuitenkin sitten loppujen lopuksi murtaa ne tunkkaiset muurit, joita joissakin valtioissa vielä tälläkin mantereella on, sellaisia käytäntöjä, jotka eivät sovi demokratiaan, ja niitä pitää tietenkin aina vastustaa. Tällaiset parlamentaariset yleiskokoukset ja siellä tapahtuva mielipidevaihto ja se julkisuus, minkä se kyseinen toimija siellä kussakin maassa aikanaan aina saa, ovat äärimmäisen arvokkaita, koska ne torjuvat nimenomaan sitä sodan mahdollisuutta, kriisin mahdollisuutta ja edistävät sitä, että ihmisarvosta pidetään aina kiinni.

Demokraattisessa järjestelmässä on tärkeää avoimuus, vapaa tiedonvälitys ja se, että tiedotusvälineet saavat toimia vapaasti niin, että ihmisillä on mahdollisuus muodostaa oma mielipiteensä sen perusteella, että vapaa lehdistö ja vapaa media kertovat tapahtumista sellaisina kuin ne ovat.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 2/2017 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.